

REFERAT Klimaudvalget 2020 - 2021 d. 18-03-2021

Mødedato Torsdag d. 18. marts 2021 kl. 17:00

Mødested Virtuelt møde

Mødedeltagere Kresten Bjerre, Peter Weldingh, Aura (Fravær), Martin Mikkelsen, Christian Kjeldsen, Grønt Råd (Fravær), Jørgen Krum, Odder Forsyning, Ea Sofie Kroager Andersen, repræsentant for unge, Ib Salomon, Danmarks Naturfredningsforening Odder (Fravær), Claus Fenger, Landboforeningen Odder-Skanderborg, Marianne Rasmussen, SAMN Forsyning, Ditte Marie Thejsen (Fravær), Casper Grønborg, John Stærmose, Dansk Industri, Lys Klitgård Boman, repræsentant for unge (Fravær), Annemette Fuglsang, RenoSyd

Indholdsfortegnelse

Workshop for temaet Co2-lagring i naturen.....	3
--	---

Punkt 1: Workshop for temaet Co2-lagring i naturen

S2020-675

Resumé

Klimaudvalget afholder workshop med henblik at udpege initiativer inden for temaområdet Co2-lagring i naturen.

Baggrund for sagen

På Klimaudvalgets møde den 17. september 2020 blev det besluttet at arbejde videre med tre temaområder: Energiforbrug, Cirkulær Økonomi og CO2-lagring i naturen.

På dette møde skal udvalget drøfte og udpege initiativer der kan medvirke til en lokal reduktion i udledning af co2 gennem Co2-lagring i naturen.

For at udvalget kan tage beslutning afholdes der en workshop, der grundet Corona-virussen, gennemføres digitalt som videomøde.

Workshoppen faciliteres af en konsulent med viden og erfaring fra området.

Program for workshopen:

17.00 Velkomst og introduktion

17.10 Fagligt oplæg om Co2-lagring i naturen

17.35 Drøftelse af oplæg

17.45 Pause

17.50 Oplæg om initiativer inden for fødevarebranchen, oplæg ved Arla

18.00 Hvad kan man gøre lokalt i Odder Kommune?, oplæg ved Odder-Skanderborg Landboforening

18.15 Drøftelse af oplæg

18.30 Pause

18.50 Gruppearbejde 1: Hvilke handlinger ser vi gerne i Odder?

19.30 Gruppearbejde 2: Prioritering og hvordan skal vi arbejde?

20.00 Pause

20.10 Fremlæggelse i plenum

20.30 Tak for i aften

Forvaltningens bemærkninger

Forvaltningen har ingen bemærkninger.

Sagens gang

- Klimaudvalget den 18. marts 2021

Forvaltningen indstiller

At udvalget drøfter og udpeger initiativer, der inden for temaet Cirkulær økonomi kan bidrage til reduktionen af lokal udledning af CO₂

Beslutning

Fagligt oplæg om CO₂-lagring i natur

Rambøll gav et fagligt oplæg om CO₂-lagring. Her præsenteres hovedpointerne fra oplægget.

Lavbundsprojekter – udtagning af landbrugsjord

- Lavbundsjord ligger i forbindelse med vandløb og våde naturtyper.
- Klimateffekt opnås ved at vandstanden hæves, hvilket nedsætter udledningen.
- Man forøger samtidig biodiversiteten. Da lavbundsjord ligger ved beskyttet natur, skaber man spredningskorridorer for dyr og planter.
- Kravene er mindst 6% organisk kulstof i jorden.
- Tidligere projekt ved Fensholt havde lille besparelse i CO₂ på 6,1 tons CO₂-ækv. pr/år.
- Eksempel fra Vejle kommune: Forundersøgelse viser en reduktion i CO₂ på 295 tons CO₂-ækv. pr/år. Samtidig var der mindst 12% organisk kulstof. I dag er det område med stor rekreativ værdi for lokalborgere.

Genskabelse af moser

- Moser er skabt over mange tusind år, hvor de har ophobet CO₂ og lagret den i tørv. Normalt sker nedbrydning af plantemateriale meget langsomt grundet meget sure bundforhold. Dermed udledes CO₂ langsomt.
- Når moser tørres ud, frigives CO₂. Dræning og afvanding fører til udtørring af tørvet, hvilket frigiver CO₂.
- Nem løsning: Oversvøm områderne igen. Der kan være sammenfald med lavbundsprojekter.
- Eksempel: Lille Vildmose, hvor genopretning førte til reduktion på 10.000 tons CO₂ årligt.
- ”Moser er op til 10 gange bedre til at fiksere CO₂ end andre naturtyper” – Det kan være et vendepunkt i klimakampen.
- Kogsbøl Mose: Lavbundsprojekt. Reduktion på 1.681 kg N/år.
- Udover klimagevinster og tilbageholdelse af næring, får man øget biodiversitet. Både planter og dyr.

Skovrejsning

- 14,5% af Danmarks areal er i dag dækket af skov. Der er en national politisk målsætning om at øge arealet til 25% i 2100.
- Skovrejsning ved udtagning af landbrugsjord giver en ekstra gevinst for CO₂-reduktion.
- Der er forskellige gevinster ved forskellige typer skov. Træer er CO₂ neutrale, men kan have en langvarig forsinkelse af udledning. Større lager af CO₂ ved ældre og større skove.
- Nåletræer er gode, da de er hurtigt voksende, og optager meget CO₂. Eg og bøg vokser langsommere, men bliver større – langsigtet perspektiv.
- Mange arter af planter og dyr er specifikke for type skov. Vigtigt med forskellige skovtyper.
- Mere skov er ikke alene løsningen. Vi skal også nedsætte CO₂-udledning.

Genetablering og udvidelse af ålegræsbede i havet

- Ved kystnære områder kan man lagre CO₂ i ålegræsbede.
- 29% af havgræsbede er mistet i forhold til 1879. I Danmark er 80-90% forsvundet efter en sygdom.
- Der er stor lagring ved havgræsenge. 2000 km² kan lagre 5-10% af Danmarks CO₂.

- Området kan lagre mere ved stille vand, da strømmen ikke fører planterne væk.
- Der er mange sidegevinster for det kystnære havmiljø. Ålegræs binder næringsstoffer og stabiliserer kyster. Ålegræs giver også klarere vand.
- Forsøg med udplantning af ålegræs i bl.a. Vejle og Horsens.

CO2 binding på kommunale og private arealer

- Meget fokus på vild natur. Hjælper det? Betyder det noget?
- Studie af professor Per Gundersen viser, at hans have optog 6,5 ton CO2 svarende til en biltur rundt om jorden. Dette skete ved at lade den vokse vildt.
- Når man kører haveaffald væk, brændes det af og CO2 frigives hurtigt. Det giver en gevinst at lade det lægge.
- Bynatur kan også være en CO2-binding. Mange af de her tiltag som fx i Hjørring, giver også CO2-binding. Fordel at fokusere mere på CO2-binding i de her projekter end på biodiversitet.
- Man kan også fokusere på driften af kommunale arealer.
- Stort potentiale i ”græsørkener” i industriområder.
- Mere vild natur leder også til større biodiversitet (samtidig med CO2 optag).

Hvad gør Arla?

Kristian Eriknauer fra Arla holdt oplæg. Her præsenteres hovedpointerne fra Kristians oplæg.

Arla har et mål om at være klimaneutral i år 2050 og en reduktion af udledninger med 30% pr. kg. mælk i år 2030. I dag udledes 22 mio. ton CO2e. Klimaneutralitet betyder for Arla dels reduktion af udledning af klimagasser, men også klimakompensation i størrelsesordenen 10 mio. ton CO2e.

Den primære udledning består af metan. Dertil udledes lattergas og CO2. Samlet betegnes klimagasserne som CO2e (CO2 ækvivalenter). De primære udledninger på gårdene kommer af koens fordøjelse og foderproduktion.

Arlas landmænd laver klimatjek (self assessment), som drives af Arla.

Hertil arbejder Arla med en række potentielle, fremtidige metoder til CO2-reduktioner. Udfordringen er at der pt. er meget lidt enighed om, hvordan man regner på CO2-binding i naturen / jorden. Arla er gået sammen med en række partnere om at udarbejde fælles anerkendte metoder for dette.

Udtagning af lavbundsgrunde er en metode, som vil have en stor effekt for CO2-reduktioner, men den kræver en ambitiøs politisk tilgang. Dette kan have en stor effekt, men det kræver, at man kompenserer de landmænd, der udlægger jord.

Arla arbejder også sammen med Aarhus Universitet omkring at dyrke mere græs, som kan bruges som foder. Man presser græsset, hvilket der kommer protein ud af, som kan gives som foder. Det har potentiale til at erstatte noget af den soya der importeres i dag.

Biokul er også en mulig metode til binding af CO2 i naturen. Biokul er plante- eller dyrebiosmasse, som brændes ved 500 grader og derved omdannes til biokul. Biokul binder kulstof, som ellers ville være røget op i atmosfæren. Biokul kan blandt andet spredes på landmændenes marker og bruges til lagring af kulstof i jorden, som kan være til gavn for landbrugets miljø- og klimaaftryk. I forbindelse med klimaneutral økologisk mælk, kan Arla ikke gøre mælk CO2-neutral, så Arla har købt carbon credits (regnskobsbevarelse) til at dække det sidste CO2 udslip.

Hvad kan man gøre i Odder?

Claus Fenger, Landmand, Vejlskovgaard i Odder, holdt oplæg. Her præsenteres hovedpointerne fra Claus oplæg.

Vejlskovgaard er ved at være i en fase, hvor de er ved at finde ud af, hvad de skal gøre og hvordan de kan finansiere det. Vejlskovgaard får foretaget klimatjek i samarbejde med Arla. Reduktionsmålet i 2030 er 30 – 40% CO₂e pr. kg. mælk.

Tørvejord fylder enormt meget i Vejlskovgaards klimaregnskab. Hvis ikke det var for tørvejorden, ville gården godt kunne opfylde målsætningerne, men med tørvejorden er det sværere. 39% af jorden er lavbundsjord i Vejlskovgaard.

Ud over udledningerne fra tørvejorden er de store udledningskilder: Foder, gødning og koens fordøjelse.

I fremtiden vil landmænd nok blive aflønnet efter klimavenlighed

Erstatninger som landmanden modtager for at udtage lavbundsarealer, er for lav (det er et landsdækkende problem). Vejlskovgaard kan undvære 5-10% af lavbudsjorden. Men der skal findes foder andet steds.

Ud over udtagning af lavbundsjord er der mange muligheder for at effektivisere produktionen, fx ved øget anvendelse af biogas.

Gruppearbejde 1: Hvilke handlinger ser vi gerne i Odder?

Herefter blev klimaudvalget delt i to grupper, som arbejdede med at udvikle konkrete forslag til, hvordan man kan arbejde med CO₂-afgring i Odder. Nedenfor vises hovedpunkterne i de to gruppers diskussion.

I gruppearbejde 1 skulle grupperne udvikle idéer. Her blev der anvendt en IDEKU, som baggrund af gruppernes arbejde.

Gruppe 1 arbejdede med følgende idéer:

- Ålegræsbede i havet
- CO₂-binding på kommunale og private arealer
- Skovrejsning
- Udtagning af lavbundsjord – hvilke arealer har mest potentiale?
- Udtagning af lavbundsjord – afklare økonomiske konsekvenser og bivirkninger
- Græs som foderkilde
- Biokul
- Jordfordeling

Gruppe 2 arbejdede med følgende idéer:

- Ålegræsbede i havet
- CO2-binding på kommunale og private arealer
- Skovrejsning
- Kæmpe fælles kompost
- Udtagning af lavbundsjord
- Græs som foderkilde
- Biokul
- Biogas

Gruppearbejde 2: Prioritering og hvordan skal vi arbejde?

Derefter arbejdede grupperne med at konkretisere to udvalgte initiativer. Til dette anvendte grupperne pitch boards. Grupperne fremførte deres forslag i plenum. Nedenfor opsummeres gruppernes forslag.

Gruppe 1 arbejdede med tre forslag:

- Skovrejsning:
  - Der mangler en handleplan. Ambitionerne er der.
  - Jordfordeling skal bruges som værktøj til skovrejsning – fx ekspropriering.
  - Involvering af kommunen gennem lokalplaner, forsyninger og private lodsejere.
- CO2-binding på kommunale og private arealer:
  - ”Vild med vilje” for at lave en synliggørelse af indsatsen, så borgerne kan se, hvad der sker ved at gøre sin have vildere.
  - Beregning af betydningen af at gøre en have vildere. Dette kan skabe motivation.
  - Handleplan omkring, hvor og hvordan det skal ske.
  - Involverer både borgere, kommune og virksomheder.
- Arealanvendelse – på land og i havet:
  - Udtagning af mest tørveholdige lavbundsarealer
  - Mulighed for udplantning af ålegræs.
  - Vigtigt at finde de bedste arealer.
  - Kræver en kortlægning af arealer og en vurdering af effekten.
  - Kombination med jordfordeling/kompensation.
  - Screening for egnede områder til udplantning langs kysten?
  - Inkluderer private lodsejere, kommune og miljøstyrelsen.
  - Kræver jordanalyser, for at finde de mest effektive CO2 reduktioner.
  - Citizen science – Plantet ålegræs med hjælp fra gymnasiet i Vejle. Kan Odder gøre noget lignende?

Gruppe 2 arbejdede med tre forslag:

- Ålegræsbede i havet:
  - Evt. kombinere med muslingeproduktion.
  - Det er en måde, vi ikke har tænkt på før. Det kan kombineres med turisme.
  - Man skal finde egnede arealer samt finde ud af, hvem der skal stå for udplantningen?
  - Sjovt med fokus ved at borgere kan få deres egen ”havhave”.

- CO2 binding på kommunale og private arealer.
  - Kombineres med biodiversitet.
  - Besparelse går også på transport.
  - Vigtigt med information og kommunikationen til borgerne.
  - Skabe incitament til at gøre haven vildere?
  - Vi vil minimere transport.
  - Handler meget om, hvordan vi kan kommunikere dette ud. Udførende er borgere og virksomheder.

- Udtagning af lavbundslande.
  - Det er ret komplekst.
  - Man skal tage lavbundslande ud af driften uden at det bliver et problem.
  - Man skal derfor starte med de lande, hvor det er muligt. Man skal tage landmandens økonomiske konsekvenser med i betragtning.
  - Man skal starte der, hvor det er til at gå til.

Til slut takkede formanden for et godt møde og forklarede kort om de næste skridt i arbejdet frem mod aflevering af slutrapport til byrådet.